

Справа «Матко проти Словенії» ("Matko v. Slovenia")

У рішенні, ухваленому 2 листопада 2006 року у справі *«Матко проти Словенії»*, Суд постановив, що:

- було порушено ст. 3 Конвенції (заборона нелюдського чи такого, що принижує людську гідність, поводження) стосовно скарги заявника на незаконне поводження із ним поліції;
- мало місце порушення ст. 3 Конвенції стосовно обов'язку компетентних органів провести ефективне розслідування обставин, зазначених у скаргах заявника;
- не було порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції (право на справедливий судовий розгляд упродовж розумного строку).

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 10 000 євро як компенсацію моральної шкоди та 1 000 євро на відшкодування судових витрат.

Обставини справи

Заявник Александр Матко, 1961 р. н., є громадянином Словенії і проживає у м. Словень-Градец (Словенія).

5 квітня 1995 року близько дев'ятої години вечора офіцери поліції м. Словень-Градец, а також працівники спеціального підрозділу, які розслідували діяльність злочинної групи у цьому окрузі, зупинили машину заявника.

За версією Уряду п. Матко перевищив швидкість, а коли його машину зупинили, він спробував здійснити напад на одного з працівників поліції.

Заявник, натомість, стверджував, що після зупинки ним машини до нього підійшли близько 15 озброєних офіцерів. Вони витягнули п. Матка з машини, кинули на землю, наділи наручники та перетягнули у темне місце, де майже 15 хвилин били його ногами. Під час того як заявника

протягом 30 хвилин везли до місцевого відділу поліції, двоє офіцерів погрожували його вбити. Лише після півночі п. Матка відпустили додому.

У загальній лікарні м. Словень-Градец, куди заявник звернувся того ж дня, у нього були виявлені численні пошкодження голови. Лікар лікарні м. Марібор, де заявника обстежували наступного дня, підтвердив встановлені раніше пошкодження і гематоми на голові п. Матка та на його лівому плечі і стегні. Рентген-знімок виявив у заявника також тріщину правої вискової кістки.

15 травня 1995 року п. Матко подав до прокуратури письмову скаргу на дії офіцерів поліції, які завдали йому тілесних страждань та незаконно позбавили свободи.

14 липня 1995 року окружний прокурор м. Словень-Градец звернувся до місцевої поліції з вимогою визначити осіб, які брали участь в арешті заявника, та допитати їх. У результаті проведених дій окружний прокурор отримав два звіти: один – від Міністерства внутрішніх справ, яке відповідало за діяльність спеціального підрозділу, а інший – від поліції м. Словень-Градец. В обидвох звітах йшла мова про перевищення швидкості заявником та про його подальший опір арешту.

17 січня 1997 року окружний прокурор відмовив у задоволенні скарги п. Матка.

Того ж дня окружний прокурор, посилаючись на звіти Міністерства внутрішніх справ та місцевої поліції, звернувся до Окружного суду м. Словень-Градец із вимогою порушити кримінальну справу проти п. Матка за „перешкоджання у виконанні працівниками правоохоронних органів своїх обов’язків”.

На допиті у суді заявник заперечив вчинення ним злочину та пояснив, що він був побитий працівниками міліції. На підтвердження своїх слів п. Матко надав суду медичні довідки, які були приєднані до справи.

22 листопада 1999 року суд першої інстанції виправдав заявника. Цей суд постановив, що з огляду на невстановленість осіб працівників спеціального підрозділу, котрі мали фізичний контакт із заявником, та відсутність яких-небудь документів про поведінку п. Матка після затримання, не було наведено доказів, які б свідчили про здійснення ним фізичного опору працівникам поліції. Однак на це рішення суду була подана апеляція.

12 лютого 2001 року Окружний суд визнав п. Матка винним у перешкоджанні здійсненню працівниками правоохоронних органів своїх обов'язків та засудив його до трьох місяців позбавлення волі із відстроченням виконання покарання. У рішенні суду зазначалося, що працівників спеціального підрозділу не допитували з тим щоб не розкривати їхніх імен.

Зміст рішення Суду

Заявник скаржився на незаконність свого арешту та поводження з ним працівників поліції. Також п. Матко стверджував, що його скарги про незаконне поводження з ним поліції були розслідувані несправедливо, а розслідування тривало невинновдано довго. При цьому він посилався на порушення ст. 3, ч. 1 ст. 5 (право на свободу та особисту недоторканність) та ч. 1 ст. 6 Конвенції.

На думку Суду, питання про те, чи тілесні ушкодження п. Матка, підтверджені медичними довідками, були спричинені застосуванням фізичної сили поліцією, не було предметом спору. Суд також звернув увагу на те, що даний випадок із заявником мав місце вночі у віддаленій місцевості, при переважаючій кількості озброєних офіцерів поліції.

Зважаючи на ці обставини, обов'язком Уряду Словенії було доведення того, що використання сили, яке завдало заявникові чисельних ушкоджень, не було надмірним. Однак Уряд просто вказав на два звіти, підготовлені керівними органами поліції та Міністерства внутрішніх

справ, які зазначали, що застосування сили було необхідним для гарантування виконання заявником наказів поліції.

У процесі розслідування кримінальної справи, порушеної проти п. Матка за звинуваченням у перешкоджанні виконанню працівниками правоохоронних органів своїх обов'язків, заявник виправдовував свої дії незаконним поведженням із ним працівниками поліції. Не було проведено допиту офіцерів поліції, які затримували заявника, а також не було належним чином оцінено тілесні ушкодження, завдані п. Матку. Проте 12 лютого 2001 року Окружний суд м. Словень-Градец постановив, що мав місце фізичний опір працівникам поліції.

Суд був здивований аргументом Окружного суду м. Словень-Градец про те, що причетні до справи офіцери не були допитані з метою збереження таємниці їх імен. Суд зазначив, що вони могли бути допитані суддею із забезпеченням їм належних гарантій безпеки. Суд вважає, що допит причетних до справи офіцерів спеціального підрозділу був надзвичайно важливим для належного розслідування обставин справи.

Навіть беручи до уваги той факт, що п. Матко відмовився виконувати накази поліції, внаслідок чого нею була застосована сила, Суд не бачить достатніх підстав для невизнання місцевою владою застосованої сили надмірною. Також Суд не переконали аргументи Уряду, які були засновані виключно на офіційній версії подій.

Відтак, керуючись послідовними та несуперечливими скаргами заявника, підтвердженими медичними довідками, а також обставинами, в яких заявникові були завдані тілесні ушкодження, Суд дійшов висновку, що Уряд не надав переконливих та правдивих доказів, які б виправдовували рівень застосованої до заявника сили. Отож Суд постановив, що мало місце порушення ст. 3 Конвенції стосовно скарги заявника на незаконне поведження із ним поліції.

Суд зауважив, що розслідування скарг п. Матка здійснювалось поліцією м. Словень-Градец та Міністерством внутрішніх справ, тобто державними органами, в структуру яких входили причетні до справи офіцери. Суд не знайшов доказів, які б свідчили про здійснені поліцією чи Міністерством внутрішніх справ конкретні заходи з метою ґрунтовного розслідування скарг заявника. Крім того, беручи до уваги те, що розслідуванням займалися офіцери тих самих інстанцій, в підпорядкуванні яких були і причетні до справи офіцери, виникають серйозні сумніви у його незалежності.

Суд звернув увагу на те, що у діях окружного прокурора, на якого покладался обов'язок гарантування ефективного розслідування скарг заявника, теж не було необхідної прозорості та незалежності. З огляду на це Суд зазначив, що окружний прокурор виніс рішення, ґрунтуючись виключно на звітах поліції та Міністерства внутрішніх справ, які не містили інформації про проведені слідчі дії. До того ж видавалось, що окружний прокурор навіть не мав наміру уважно перевіряти вищезгадані звіти.

У процесі розслідування справи, порушеної проти п. Матка, яка стосувалась цього ж інциденту, він і далі продовжував скаржитися на незаконне поводження із ним поліції та посилався на медичні довідки, які були включені до матеріалів справи. 17 березня 1998 року суддя, який розслідував дану справу, незважаючи на те, що жодних серйозних кроків в напрямку розслідування скарг заявника не було проведено, закрив її.

Суд вважає особливо дивним те, що не було встановлено особи офіцерів, які застосували силу до заявника, а також те, що вони не були допитані ні в процесі розслідування скарг заявника, ні в процесі розслідування кримінальної справи, порушеної проти нього.

Відтак окружному прокурору знадобилось 18 місяців для прийняття рішення про відмову у задоволенні скарги п. Матка, попри те, що жодних значних кроків у розслідуванні скарги здійснено не було.

Суд ще раз нагадав, що розслідування вважається ефективним, якщо було знайдено і, при можливості, покарано осіб, винних у вчиненні злочину. Суд дійшов висновку, що повноважні органи не здійснили всіх необхідних заходів для розслідування скарги заявника, а саме розслідування не дало жодних важливих результатів. Тому Суд постановив, що мало місце порушення ст. 3 Конвенції.

Також Суд одноголосно прийняв рішення про те, що немає необхідності розглядати скарги заявника стосовно застосування до нього сили всупереч ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Зважаючи на загальну тривалість проведеного розслідування (приблизно 4 роки та 9 місяців) та беручи до уваги свою попередню практику в аналогічних справах, Суд визнав, що тривалість розслідування не перевищувала розумного строку, передбаченого ч. 1 ст. 6 Конвенції. Відтак, Суд одноголосно постановив, що не було порушення ч.1 ст. 6 Конвенції.

Також Суд не знайшов необхідності розглядати скаргу заявника про порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції стосовно тривалості розслідування повноважними органами його скарги на незаконні дії щодо нього працівників поліції.